

Vládní návrh

ZÁKON

ze dne 2020

o správě daňového odpočtu v souvislosti s krizovými opatřeními v souvislosti s výskytem koronaviru SARS CoV-2

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

§ 1

Předmět úpravy

(1) Tento zákon upravuje zvláštní ustanovení o správě daňového odpočtu v souvislosti s ohrožením zdraví v souvislosti s prokázáním výskytu koronaviru označovaného jako SARS CoV-2 nebo s krizovými opatřeními přijatými z důvodu tohoto ohrožení.

(2) Daňovým odpočtem se pro účely tohoto zákona rozumí nadměrný odpočet na dani z přidané hodnoty.

§ 2

Lhůta pro vrácení vratitelného přeplatku

Vznikne-li v důsledku stanovení daňového odpočtu vratitelný přeplatek, vrátí jej správce daně daňovému subjektu bez žádosti do 15 dnů ode dne oznámení platebního výměru nebo dodatečného platebního výměru, nebo ode dne, který se považuje za den doručení platebního výměru nebo dodatečného platebního výměru v případě, kdy se výsledek vyměření nebo doměření daňovému subjektu neoznamuje.

§ 3

Záloha na daňový odpočet

Ustanovení daňového řádu a zákona upravujícího daň z přidané hodnoty o záloze na daňový odpočet se v případě daňového odpočtu nepoužijí.

§ 4

Přechodné ustanovení

V případě daňového odpočtu, u něhož nastaly účinky podle tohoto zákona, zůstávají tyto účinky od 1. ledna 2021 zachovány.

§ 5

Účinnost

(1) Tento zákon nabývá účinnosti dnem nabytí účinnosti zákona, kterým se mění zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, a který poprvé upravuje zálohu na daňový odpočet.

(2) Tento zákon pozbývá platnosti uplynutím dne 31. prosince 2020 s výjimkou ustanovení § 4.

Důvodová zpráva

I. Obecná část

1. Zhodnocení platného právního stavu

V souvislosti se vznikem a rozšířením onemocnění COVID-19 způsobeného novým koronavirem SARS-CoV-2 vyhlásila vláda podle čl. 5 a 6 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, pro území České republiky z důvodu ohrožení zdraví na území České republiky nouzový stav od 14:00 hodin dne 12. března 2020 na dobu 30 dnů. Tento nouzový stav byl následně Poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky prodloužen do 30. dubna 2020. V rámci vyhlášeného nouzového stavu je realizována řada omezujících opatření, která mají nebo mohou mít negativní dopad na podnikání. Tyto negativní dopady spočívají jednak přímo v nařízení uzavření provozoven, jednak v povinnosti přijmout opatření, která provozování podnikatelské činnosti ztěžují.

Na řadu oborů podnikání má nicméně negativní dopad samotná epidemie koronaviru SARS-CoV-2 a s tím související změna chování obyvatelstva, přičemž tyto dopady by bez provedení vládou přijatých opatření mohly být v konečném důsledku závažnější, a to nejen s ohledem na hierarchii chráněných hodnot (život > zdraví > majetek). V rámci podnikatelského prostředí byly výše zmíněnými událostmi zasaženy nejen segmenty, na které opatření vlády směřovala přímo, ale též segmenty, které utrpěly v důsledku změny chování zákazníků, jejich priorit, jakož i změnami, které se dotkly jejich obchodních partnerů a dodavatelů.

Dopad výše zmíněných událostí je rovněž do značné míry specifický v tom, že opatření proti šíření koronaviru SARS-CoV-2 zaměřená primárně na omezení kontaktu mezi fyzickými osobami mají obecně zvýšený dopad na maloobchodní prodej, poskytování služeb a další podnikatelskou činnost, na které se podílejí plátcí daně z přidané hodnoty.

V současné době je v závěrečné fázi legislativního procesu návrh zákona, kterým se mění zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (sněmovní tisk č. 580). Jedním z témat, které novela daňového řádu obsahuje, je zavedení možnosti vyplácet formou zálohy části nárokovaných nadměrných odpočtů na dani z přidané hodnoty zadržovaných v důsledku probíhajícího kontrolního postupu. S touto změnou je spojeno prodloužení doby pro vyhledávací činnost správce daně o 15 dní. Toto posunutí bude ovšem znamenat i oddálení výplaty daňových odpočtů stanovených bez zahájení kontrolního postupu o zmíněných 15 dní.

Účinnost novely daňového řádu, v důsledku které má dojít k zavedení institutu zálohy na daňový odpočet a současně k faktickému prodloužení lhůty pro vrácení nadměrného odpočtu na dani z přidané hodnoty z 30 na 45 dní, je stanovena prvního dne druhého měsíce následujícího po vyhlášení ve Sbírce zákonů, což podle odhadu vychází na 1. červenec 2020.

Pokročilá fáze legislativního procesu již neumožňuje přijmout změnu v podobě zavedení přechodného režimu, ale současně není zatím možné přistoupit ke změně platné a dosud neúčinné novely s obdobným výsledkem.

2. Odůvodnění hlavních principů a nezbytnosti navrhované právní úpravy

Cílem návrhu je dočasně suspendovat změnu, kterou přinese návrh zákona, kterým se mění zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, v oblasti zavedení institutu zálohy na daňový odpočet a současně k faktickému prodloužení lhůty pro vrácení nadměrného odpočtu na dani z přidané hodnoty, a to tak, aby byl zachován stávající stav.

Důvodem je snaha o dočasné zachování stávající koncepce tak, aby plátcí daně z přidané hodnoty, kteří v současné době čelí problémům vyvolaným událostmi souvisejícími se vznikem a rozšířením onemocnění COVID-19 způsobeného novým koronavirem SARS-CoV-2, nebyli vystaveni případným negativním dopadům z hlediska jejich cash-flow, které jim může oddálení výplaty nadměrných odpočtů přinést.

Vzhledem k tomu, že prodloužení lhůty je úzce navázáno na institut zálohy na daňový odpočet, navrhuje se po stejnou dobu odložit i realizaci tohoto nového institutu.

3. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky

Navrhovaný zákon je v souladu s ústavním pořádkem České republiky a plně respektuje též Listinu základních práv a svobod. Fakticky se jedná o posunutí účinnosti vybraných institutů, přičemž se tak děje formou zákona.

4. Zhodnocení slučitelnosti navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie nebo obecnými právními zásadami práva Evropské unie

Návrh je plně slučitelný s právem Evropské unie a ustanovení navrhované právní úpravy nezakládají rozpor s primárním právem Evropské unie ve světle ustálené judikatury Soudního dvora Evropské unie.

S poukazem na sekundární právo Evropské unie lze konstatovat, že také v tomto ohledu předkládaná právní úprava respektuje závazky, které pro Českou republiku v této oblasti z členství v Evropské unii vyplývají.

5. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána

Navrhovaný zákon je v souladu s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, podle čl. 10 Ústavy.

6. Předpokládaný hospodářský a finanční dopad navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty, na podnikatelské prostředí České republiky, dále sociální dopady, včetně dopadů na rodiny a dopadů na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny

S ohledem na to, že se fakticky se jedná o posunutí účinnosti vybraných institutů, dojde i k odsunutí hospodářských a finančních dopadů popsanych v důvodové zprávě k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, které se týkají těchto institutů.

7. Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Navrhovaný zákon nebude mít žádné negativní dopady na ochranu soukromí a osobních údajů, neboť nijak nemění okruh osobních údajů, které jsou v rámci správy daní zpracovávány.

8. Zhodnocení korupčních rizik

S ohledem na to, že se fakticky se jedná o posunutí účinnosti vybraných institutů, nedojde v této souvislosti ke vzniku korupčních rizik.

9. Zhodnocení dopadů na bezpečnost nebo ochranu státu a dopady na životní prostředí

Navrhovaná právní úprava nemá dopad na bezpečnost nebo obranu státu ve smyslu usnesení vlády č. 343/D z roku 2015.

10. Způsob projednání návrhu zákona

Současně s předložením návrhu zákona se předseda Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky žádá o projednání návrhu zákona ve zkráceném jednání v rámci vyhlášeného stavu legislativní nouze podle § 99 zákona o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, a to vzhledem k potřebě realizovat danou změnu ještě před tím, než nabude účinnosti zákon, kterým se mění zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (sněmovní tisk č. 580).

II. Zvláštní část

K § 1

Ustanovení upravuje jednak předmět úpravy, kterým jsou některé zvláštní normy vztahující se k pravidlům správy daňových odpočtů, jejichž potřeba byla vyvolána aktuální situací související s výskytem koronaviru označovaného jako SARS CoV-2, a to jak v souvislosti se samotným ohrožením zdraví v důsledku uvedeného koronaviru, tak v souvislosti s krizovými opatřeními (v širším smyslu), které na tento výskyt reagovaly a reagují. V souladu s navrženým § 1 odst. 2 nicméně uvedená pravidla nedopadají na veškeré daňové odpočty ve smyslu § 2 odst. 4 daňového řádu, ale pouze na nadměrný odpočet na dani z přidané hodnoty (viz § 4 odst. 1 písm. d) zákona o dani z přidané hodnoty).

K § 2

Ustanovení § 2 obsahuje speciální pravidlo oproti § 155b odst. 3 daňového řádu (ve znění sněmovního tisku č. 580), které upravuje lhůtu pro vrácení vratitelného přeplatku v případě daňového odpočtu. Podle této obecné úpravy platí, že vznikne-li v důsledku stanovení daňového odpočtu vratitelný přeplatek, vrátí jej správce daně daňovému subjektu bez žádosti do 30 dnů ode dne, který se považuje za den doručení platebního výměru nebo dodatečného platebního výměru v případě, kdy se výsledek vyměření nebo doměření daňovému subjektu neoznamuje, resp. do 15 dnů ode dne oznámení platebního výměru nebo dodatečného platebního výměru. V prvním z těchto případů je třeba ke lhůtě 30 dnů připočítat ještě 15 dnů mezi koncem lhůty pro podání daňového tvrzení a dnem, který je považuje za den doručení platebního výměru nebo dodatečného platebního výměru, resp. za den tzv. konkludentního stanovení daně. Ve výsledku je zde tedy podle obecné úpravy dán časový úsek pro vrácení daňového odpočtu o délce 45 dnů. Z důvodů uvedených v obecné části důvodové zprávy se navrhuje dočasně uvedený celkový časový úsek zkrátit na 30 dnů pro případ nadměrných odpočtů na dani z přidané hodnoty, a to zkrácením lhůty pro vrácení vratitelného přeplatku v případě daňového odpočtu o 15 dnů.

K § 3

V rámci ustanovení § 174a a 174b daňového řádu (ve znění sněmovního tisku č. 580) se zavádí nový institut zálohy na daňový odpočet v případě, že zákon, který daný odpočet upravuje, se ke vzniku zálohy na daňový odpočet explicitně přihlásí. Ve vztahu k nadměrnému odpočtu na dani z přidané hodnoty tak učiní nový § 105a zákona o dani z přidané hodnoty.

Vzhledem k provázanosti institutu zálohy na daňový odpočet s nutností zajištění dostatečného časového prostoru pro posouzení nároku na vznik zálohy ze strany správce daně, čehož je dosaženo výše uvedeným nastavením časového úseku pro vrácení daňového odpočtu v § 155b odst. 3 daňového řádu, nelze připustit aktivaci institutu zálohy na daňový odpočet bez současně aktivace uvedeného nastavení. S ohledem na dočasné zkrácení uvedeného časového úseku navrhované v § 2 je nezbytné provést též paralelní vyloučení použití ustanovení upravujících zálohu na daňový odpočet v případě nadměrných odpočtů na dani z přidané hodnoty, a to jak ustanovení daňového řádu (která upravují obecný procesní režim předmětných záloh), tak ustanovení zákona o dani z přidané hodnoty (který se pro nadměrné odpočty na dani z přidané hodnoty k použití záloh přihlašuje).

K § 4

Navrhuje se přechodné ustanovení, které zachová účinky navrženého zákona v případě dotčených daňových odpočtů i po 31. prosinci 2020.

K § 5

Účinnost návrhu zákona sleduje účinnost sněmovního tisku č. 580. Navržený druhý odstavec pak ukončuje platnost navrženého zákona o půlnoci 31. prosince 2020. Výjimkou je přechodné ustanovení § 4, které z logiky věci musí zůstat součástí právního řádu i nadále.

V Praze dne 20. dubna 2020

Předseda vlády:
Ing. Andrej Babiš, v. r.

Místopředsedkyně vlády a ministryně financí:
JUDr. Alena Schillerová, Ph.D., v. r.